

Kulturdepartementet
Enheten för medier och film
Drottninggatan 16
103 33 Stockholm

Remiss: Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar. SOU 2018:50 (Ert dnr Ku2018/01387/MF)

Mittuniversitetet har anmodats att yttra sig över rubricerad utredning och avger följande yttrande.

Det går knappast att diskutera framtiden för public service-medier utan att relatera till den aktuella mediepolitiska utvecklingen i en rad andra europeiska länder. Hösten 2018 är det tydligt att politikens inflytande över de allmänfinansierade mediernas innehåll och villkor skärps på många håll. Längst har den politiska styrningen av public service gått i länder som Polen och Ungern, men betydande ekonomiska nedskärningar har också aviserats i Frankrike, Österrike, Spanien och Italien. I Danmark har den borgerliga regeringen, med stöd av Dansk Folkeparti, aviserat nedskärningar i Danmarks Radios budget med 20 % vilket innebär att cirka 400 tjänster och ett antal radio- och tv-kanaler försvinner. Motivet är, utöver krav på effektivisering, att DR inte i tillräcklig hög grad speglar Danmark utanför huvudstadsområdet.

Liknande krav har inte framförts i Sverige, men i årets valrörelse förekom vid flera tillfällen kritik av Sveriges Radio och Sveriges Television där framförallt dessa mediers opartiskhet ifrågasattes. Den svenska allmänhetens förtroende för public service-företagen är fortfarande högt, men har sjunkit på senare år, framförallt i de grupper som anser sig stå långt till höger på den politiska skalan. De allmänfinansierade medierna har en stark ställning i äldre publikgrupper, men betydligt svårare att vara ett självklart val för den yngre publiken.

Mot den bakgrunden är frågan om vilken roll framtidens public service-medier ska ytterligt central ur ett demokratiperspektiv. Vid sidan av de ideologiska utmaningarna som möter dessa medier, finns också förändrade randvillkor av andra slag. Den digitala medieutvecklingen skapar plattformsoberoende och gränslöshet där globala aktörer tar allt mer av användarnas tid och annonsörernas pengar. De nationella privatägda medierna ser sina egna affärsmodeller hotade och uppfattar också public service-mediernas särställning som ett ökat problem.

I detta samlade korstryck av digitala, ekonomiska, ideologiska och publika förväntningar har den svenska public service-kommittén haft till uppgift föreslå en hållbar färdväg framåt för de svenska public service-medierna. Den kanske enskilt viktigaste milstolpen på den resan har redan passerats i och med att kommitténs tidigare presenterade förslag (SOU 2017: 79) om en ny och mer tidsenlig finansieringsmodell vunnit gehör. Avskaffandet av det otidsenliga licenssystemet var helt nödvändigt för att säkra de allmänfinansierade mediernas framtida legitimitet. I kommitténs slutbetänkande ryms också flera andra konstruktiva förslag som kan fylla samma syfte att stärka public service oberoende roll.

Det är positivt att som kommittén föreslår sikta mot en mer ändamålsenlig och teknikneutral reglering av public service i framtiden. Bolagen bör kunna nå publiken med linjära sändningar och on demand utbud på de plattformar som är mest lämpliga, men samtidigt visa stor återhållsamhet vad gäller vad gäller sådant utbud på sociala medier.

I betänkandet slås fast att public service för att uppnå legitimitet ska vara för alla. Frånvaron av public service-medier i vissa delar av landet föreslås mötas genom att programbolagen stärker sin journalistiska bevakning i svagt bevakade område. Hur detta ska göras överläts till bolagen att avgöra. Det finns naturligtvis ingen anledning att detaljstyra en redaktionell organisation för att nå målet, men kommittén är ändå onödigt vag på detta viktiga område som handlar om att göra public service till en ökad angelägenhet i hela landet. I ett samlat historiskt perspektiv har snarare verksamheten kommit att centraliseras ytterligare varför mer preciserade målsättningar kring hur public service allra bäst bidrar till ökad lokal mediemångfald vore välkomna.

Frågan om förhandsprövning av nya tjänster har varit kontroversiell allt sedan systemet infördes i Sverige. Systemet innebär – nästan oavsett hur det utformas – att mycket besvärliga avvägningar måste göras mellan public service-mediernas uppdrag och bedömningen av potentiella marknadseffekter. Flera länder har valt att inte införa förhandsprövningen, och det är i princip ingenting som hindrar att Sverige går samma väg. Men följderna blir då sannolikt, som kommittén också konstaterar, att en mer specificerad reglering blir aktuell som i än högre grad begränsar public service-bolagens utvecklingsarbete med nya tjänster. Den parlamentariska public service-kommittén föreslår nu att också andra intressenter ska kunna begära att Myndigheten för press, radio och tv prövar nya tjänster. Det kan vara rimligt med tanke på den kritik som länge riktats mot den svenska versionen av förhandsprövningen. Däremot är det inte logiskt att regeringen faller det slutliga avgörandet när en ny tjänst prövas. Regeringen bör vara på armlängds avstånd från sådana beslut, som mer eller mindre direkt kan handla om ett visst publicistiskt innehåll.

Public service framtid demokratiska roll möter en rad utmaningar på grund av den digitala medieutvecklingen, den ökande konkurrensen från nationella och globala intressenter på marknaden och med tanke på en tilltagande ideologisk kritik, framförallt från högerpopulistiska krafter. I det läget är det viktigt att värna denna typ av oberoende medier och på bästa möjliga sätt mediepolitiskt stödja det system med parallellt fungerande kommersiella och allmänfinansierade medier som under lång tid varit av stor betydelse för den svenska demokratin och den fria opinionsbildningen.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av prorektor Eva Dannetun efter föredragning av Lars Nord. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har förvaltningschef Lotten Glans , verksamhetscontroller Mona Vesslegård och studentrepresentant Tobias Schelin varit.

Eva Dannetun
Prorektor